

■ Subestació de Còrdova. A dalt, llibre diari de la fàbrica de gas de Còrdova.

■ Interior de la subestació de Còrdova.

La industria del gas en Còrdoba (1870-2007)

Mercedes Fernández-Paradas

gasNatural Fenosa

■ La informació presentada prové i es pot ampliar al llibre *La industria del gas en Còrdoba (1870-2007)*, de Mercedes Fernández Paradas, publicat per la Fundació Gas Natural Fenosa.

Del gas de l'enllumenat a l'electricitat i al gas natural

El gas a Còrdova

Còrdova, ciutat màgica, durant tant de temps rellevant en el coneixement i l'art, cuïlla de trobada de cultures, camí de poesia i ciència, però també de creació filosòfica. Còrdova és la protagonista d'aquesta història; una història real amb alegries i pesars, amb moments àlgids i altres de més grisos, però que, d'alguna manera, han incidit en la dinàmica ciutadana i en els aspectes industrials i de convivència de la ciutat en els darrers 140 anys.

Per Pedro-A. Fábregas

Fotografies: Arxiu Històric Fundació Gas Natural Fenosa i arxiu família Gil Nebot

La interessant història de la indústria del gas a Còrdova s'inicia el 1870, quan José Gil i Serra aconsegueix l'autorització per edificar una fàbrica de gas i l'Ajuntament li contracta el servei de l'enllumenat públic de la ciutat per mitjà d'aquesta energia. José Gil és un membre destacat de la família que va posar en marxa la

fàbrica i l'empresa del gas de Barcelona el 1843. La família es va veure obligada a buscar nous plantejaments estratègics quan el 1863 l'Ajuntament d'aquesta ciutat no li va renovar el contracte d'enllumenat públic.

En aquest context, la família Gil aconseguirà l'enllumenat de Còrdova, construint i explotant la fàbrica directament. Però el seu esperit emprenedor no s'aturarà aquí, l'any següent va comprar al seu propietari anglès la fàbrica de Sevilla, que més endavant aportarà a la Sociedad Catalana para el Alumbrado por Gas, de Barcelona.

Entre el 1852 i el 1870 hi ha fins a 12 intents d'aconseguir l'enllumenat per gas de Còrdova, entre els quals vells coneguts com Melitón Martín y Cía. i el Crédito Mobiliario Español, relacionats amb la fàbrica de gas de Madrid; la Compañía General del Crédito a Espanya; York y Compañía; i Miguel Lacave, també relacionats amb la fàbrica de gas de

Sevilla; William Knicht & Co., propietari de la concessió d'enllumenat públic per gas de Múrcia; i, evidentment, Lebon et Cie., el més prolífic promotor de fàbriques de gas a Espanya.

Finalment, l'enllumenat per gas s'inicia a Còrdova superant els anteriors enllumenats d'oli i de petroli i aconseguint un important desenvolupament en els seus primers anys. Els primers experiments amb focus elèctrics es van iniciar només 13 anys després. La societat va aconseguir mantenir la seva independència en mans de la família Gil, fins que el 1919 es va decidir crear la Sociedad de Gas y Electricidad de Córdoba, que va absorbir l'empresa d'Electricidad de Casillas i al capital de la qual va entrar de forma minoritària la Compañía Anónima

■ José Gil i Serra, fundador de la fàbrica de gas de Còrdova.

Mengemor de Electricidad. Com en moltes altres companyies de gas, la competència amb l'electricitat es va plantejar inicialment ampliant l'activitat del gas a la producció o la distribució d'electricitat en un intent de sumar-se a la modernitat. És la línia que també va desenvolupar la companyia del gas de Còrdova el 1920. No obstant això, l'entrada de Mengemor en el seu accionariat va tenir conseqüències i, en uns 10 anys, ja era pràcticament l'única propietària de l'empresa, decidint llavors la dissolució de la Sociedad de Gas y Electricidad de Córdoba, i adjudicant-se el seu patrimoni. El 1951, la Compañía Sevillana de Electricidad va absorbir Mengemor.

L'arribada del gas natural. L'aparició del butà el 1958 i la necessitat de grans inversions per modernitzar les antigues instal·lacions exigien la renovació o el tancament de les fàbriques de gas, per la qual cosa la de Còrdova va tancar el 1961. La ciutat es va quedar sense gas durant uns anys, però el gas tornaria.

El 1969, a Barcelona, i de la mà de l'actual Gas Natural Fenosa, va arribar el gas natural a Espanya. No obstant això, el desenvolupament massiu no es produiria fins a la firma del Protocol d'Intencions

per al Desenvolupament de la Indústria del Gas a Espanya, del 1985, motor del desenvolupament contemporani del gas natural al nostre país. Conseqüència del Protocol va ser la constitució, el 1987, de Gas Andalusia, que l'any següent adquiriria els actius de gas manufacturat que quedaven en activitat a tota la Comunitat, radicats a Sevilla, Màlaga i Cadis, propietat de Catalana de Gas i de Compañía Española de Gas.

A la fi del 1991, es va produir la vertebració definitiva del sector, amb la constitució de Gas Natural SDG, creada per la unió de Catalana de Gas, Gas Madrid i actius escindits de Repsol Butano. Amb aquesta operació, la societat resultant passava a disposar de la majoria del capital de Gas Andalusia. L'any següent, a través de la posada en marxa del gasoducte de transport entre la planta de Huelva i Madrid, el Huelva-Sevilla-Còrdova-Madrid, construït per Enagás, i de les xarxes de distribució a la província i ciutat de Còrdova realitzades per Gas Andalusia, el gas tornava a Còrdova, aquesta vegada en forma de gas natural, iniciant un període de creixement continu i important, gràcies a les innegables característiques energètiques i de confort de la nova energia, i a les seves evidents qualitats mediambientals.

La família Gil aconseguirà l'enllumenat de Còrdova, construint i explotant la fàbrica directament